

Macroprudentieel verslag 2024

© Nationale Bank van België

Alle rechten voorbehouden.
De gehele of gedeeltelijke vermenigvuldiging van deze publicatie
voor educatieve en niet-commerciële doeleinden is toegestaan met
bronvermelding.

Macroprudentieel verslag 2024

Inhoud

Macroprudentieel verslag	7
Inleiding	7
1. Veerkracht van de economie en de financiële sector	7
2. Aandachtspunten voor het macroprudentieel beleid	9
3. Conclusies en aanbevelingen	14

Macroprudentieel verslag

Inleiding

De Nationale Bank van België werd bij de wet van 25 april 2014 officieel aangesteld als de Belgische macroprudentiële autoriteit. In het kader van dit mandaat volgt zij de ontwikkelingen in de financiële sector op de voet en richt ze zich in het bijzonder op het opsporen van risico's die de stabiliteit van de financiële sector in het gedrang kunnen brengen. Wanneer dergelijke systeemrisico's zich voordoen, kan de Bank de nodige macroprudentiële maatregelen nemen om de verdere opbouw ervan tegen te gaan en de kwetsbaarheden en blootstellingen van de financiële sector aan die risico's te verminderen. Deze maatregelen omvatten niet alleen het gebruik van instrumenten die rechtstreeks onder de bevoegdheid van de Bank vallen, maar tevens het formuleren van aanbevelingen aan andere autoriteiten die gemachtigd zijn specifieke actie te ondernemen. Via de publicatie van haar macroprudentieel verslag verduidelijkt de Bank op jaarbasis hoe zij invulling heeft gegeven aan haar rol als handhaver van de stabiliteit van het financiële stelsel.

Dit macroprudentieel verslag biedt een overzicht van het macroprudentieel beleid dat de Bank heeft gevoerd en plaatst dit beleid in de huidige macro-economische en macrofinanciële context. De ontwikkelingen die specifiek verband houden met de Belgische financiële sector en de kredietcyclus worden in detail toegelicht in het Financial Stability Overview van het Financial Stability Report (FSR) 2024. Daarnaast gaan vier thematische artikels van het FSR specifiek in op recente ontwikkelingen in de residentiële en commerciële vastgoedmarkten en de blootstellingen van de financiële sector aan deze markten, de ontwikkeling van FinTech in België en de beschikbare statistieken over het gebruik van derivaten door Belgische financiële instellingen.

Het eerste hoofdstuk van dit verslag belicht de veerkracht die de economie en de financiële sector de afgelopen jaren hebben getoond. Het tweede hoofdstuk is gewijd aan bepaalde ontwikkelingen, onder meer op de residentiële en commerciële vastgoedmarkten, en hun impact op het macroprudentieel beleid in België. Tot slot worden in het laatste hoofdstuk de conclusies van het verslag samengevat en een reeks macroprudentiële aanbevelingen geformuleerd.

1. Veerkracht van de economie en de financiële sector

1.1 De Belgische economie is bestand gebleken tegen de crises van de afgelopen jaren

De voorbije jaren heeft de Belgische economie blijk gegeven van een zeer grote veerkracht en heeft de vrees voor een recessie plaatsgemaakt voor een meer waarschijnlijk scenario van een zachte landing ("soft landing"), waarbij de inflatie terugkeert naar het door het monetair beleid nagestreefde niveau zonder grote gevolgen voor bijvoorbeeld het aantal bedrijfsfaillissementen of de werkloosheidsgraad.

In 2022 verergerde de Russische inval in Oekraïne de reeds bestaande spanningen op de energiemarkten. De oplopende energieprijzen waren de belangrijkste oorzaak van de snelle stijging van de inflatie in Europa.

De aanhoudende inflatie noopte heel wat centrale banken ertoe hun monetair beleid te verstrakken. Zo trok de ECB vanaf juli 2022 haar beleidsrentes in verschillende stappen op met 450 basispunten, waardoor de depositorente in september 2023 op 4 % uitkwam. Ook in het langere segment van de rentecurve namen de marktrentes aanzienlijk toe, maar minder sterk, wat heeft bijgedragen tot een afvlakking en zelfs een inversie van de rentecurve.

De inflatie is sindsdien sterk gedaald in België, van gemiddeld 10,3 % in 2022 tot gemiddeld 2,3 % in 2023. De onderliggende inflatie, die geen rekening houdt met de - meer volatiele - energie- en voedselprijzen en die tot het eerste kwartaal van 2023 was blijven stijgen, is ook scherp afgenomen en bedroeg eind maart 2024 3,8 %.

Hoewel de vrees bestond dat de hoge inflatie en de daaruit voortvloeiende sterke rentestijging zouden leiden tot een recessie in het eurogebied, bleek de economische groei veerkrachtiger dan aanvankelijk gedacht. Na de opleving na de coronapandemie begon de economie vanaf de zomer van 2022 weliswaar te vertragen. Dit leidde echter niet tot een recessie en in 2023 werd er een geleidelijke versnelling van de economische groei waargenomen, tot gemiddeld 0,5 % in het eurogebied en 1,5 % in België. Volgens de economische projecties zou deze groei in 2024 0,6 % bedragen in het eurogebied en 1,3 % in België.

De economische groei werd ook niet beïnvloed door de turbulentie als gevolg van de problemen in bepaalde segmenten van de Amerikaanse en Zwitserse banksector, die niet oversloegen naar de banken in het eurogebied. De Belgische financiële instellingen bleken zeer weerbaar te zijn in het licht van deze gebeurtenissen, gezien de zeer grote verschillen met instellingen zoals Silicon Valley Bank of Credit Suisse (zie het Macroprudentieel verslag 2023).

1.2 Een sterke financiële sector

De Belgische financiële sector is een van de sterkste in Europa, met aanzienlijke kapitaal- en liquiditeitsreserves, en is bijgevolg in staat om potentieel grote schokken op te vangen.

De CET1-ratio van de Belgische banken, een belangrijke indicator van hun solvabiliteit, bedroeg eind 2023 gemiddeld 16,7 %, aanzienlijk boven de minimumvereisten (exclusief Pijler 2-aanbevelingen). De Belgische banken beschikken dus over ruime vrije kapitaalbuffers, die eind 2023 € 20 miljard bedroegen.

Deze gezonde solvabiliteitspositie werd ondersteund door de goede winstgevendheid van de Belgische banken in 2023: de Belgische banksector boekte een nettowinst van € 9,3 miljard, wat een rendement op eigen vermogen geeft van 12 %. Dit goede niveau werd met name gestimuleerd door de stijging van het renteinkomen en de handhaving op een laag peil van de voorzieningen voor kredietverliezen.

Tabel 1

Kerncijfers van de Belgische banken

(in %, tenzij anders vermeld)

	2019	2020	2021	2022	2023
Totaal balans (in € miljard)	1 047,6	1 132,0	1 150,9	1 158,7	1 156,3
Solvabiliteit (CET1-ratio ¹)	15,6	17,2	17,7	17,3	16,7
Rentabiliteit (rendement op eigen vermogen)	8,7	5,9	10,2	9,9	12,1
Liquiditeit (liquiditeitsdekkingsratio)	140,5	181,6	184,3	157,7	153,3

Bron: NBB.

¹ Common equity Tier 1 – Tier 1-kernkapitaal.

De Belgische banken beschikken ook over grote liquiditeitsbuffers die kunnen worden aangewend in een scenario van hevige liquiditeitsdruk. De liquiditeitsdekkingsratio van de Belgische banken – een indicator die aangeeft of een bank voldoende hoogwaardige liquide activa bezit om in een crisisperiode gedurende 30 dagen een uitstroom van middelen te dekken – bedroeg eind 2023 gemiddeld meer dan 150 %, wat ruim boven de vereiste 100 % ligt. De Belgische banken hebben dus een comfortabele liquiditeitspositie behouden, zelfs na de uitgifte van de eenjarige staatsbon in september 2023.

Tabel 2

Kerncijfers van de Belgische verzekeringsondernemingen

(in € miljard, tenzij anders vermeld)

	2019	2020	2021	2022	2023
Totaal balans	360,3	377,2	378,7	325,8	338,7
Solvabiliteit (SCR ¹ , in %)	202,0	202,0	207,0	209,0	216,0
Rentabiliteit (rendement op eigen vermogen, in %)	10,3	11,4	11,3	16,0	- ²
Netto verdiende premies – Leven	17,5	16,6	17,4	16,8	17,8
Netto verdiende premies – Niet-leven	14,7	14,7	15,7	16,9	18,1

Bron: NBB.

1 Solvency capital requirement – Solvabiliteitskapitaalvereiste.

2 Bij het afsluiten van dit verslag was het rendement op eigen vermogen voor 2023 nog niet bekend.

Voor de verzekeringssector bedroeg de dekkingsgraad van het solvabiliteitskapitaalvereiste (Solvency Capital Requirement – SCR) eind 2023 216 %, wat meer dan het dubbele is van het wettelijk vereiste. De voorbije jaren boekte de Belgische verzekeringssector goede winstcijfers met een rendement op eigen vermogen van meer dan 10 %. In 2023 bleven de geïnde premies in de segmenten leven en niet-leven sterk stijgen (respectievelijk +6 % en +7 % ten opzichte van 2022). Voorts vertegenwoordigden de liquide activa van de sector eind 2023 gemiddeld 40 % van de beleggingsportefeuille van de sector, wat een comfortabele manoeuvreerruimte biedt wanneer het liquiditeitsrisico zou toenemen.

2. Aandachtspunten voor het macroprudentieel beleid

Zoals hierboven toegelicht, bevindt de financiële sector zich in een solide financiële positie en kunnen de financiële instellingen het hoofd bieden aan risico's waarvan de verwezenlijking, ondanks de goede prestaties van de economie in België en in het buitenland, niet kan worden uitgesloten. Tegen deze achtergrond werd het macroprudentieel beleid van de Bank in 2023 gedeeltelijk herzien.

2.1 Vastgoedmarkt en hypothecaire kredieten

Een scherpe maar ordelijke correctie in de woningmarkt met mogelijk herstel in 2024

De stijging van de hypotheekrente vanaf medio 2022 leidde tot een omslag in de kredietcyclus en de vastgoedcyclus. Vanaf de eerste maanden van 2023 begon de groei op jaarbasis van de kredietverlening aan de Belgische huishoudens af te nemen. Eind februari 2024 was deze groei gedaald tot 1,6 %, een niveau dat

weliswaar lager ligt dan de 5,7 % die eind 2022 nog werd opgetekend, maar ruim boven de gemiddelde groei in het eurogebied (0,3 % eind februari 2024).

Deze aanhoudende positieve groei van de hypotheekverstrekking heeft geholpen om een buitensporige daling van de vraag te vermijden, die een wanordelijke correctie op de Belgische woningmarkt had kunnen veroorzaken. Hoewel het bedrag van de nieuwe vastgoedtransacties op de secundaire markt in 2023 is gedaald (–18 % ten opzichte van 2022), stegen de woningprijzen in de eerste drie kwartalen van 2023 nog steeds – nominaal – met 2,7 % op jaarbasis.

Het bedrag aan nieuwe hypothecaire kredieten bedroeg € 33 miljard in 2023, wat ongeveer 25 % minder is dan het gemiddelde bedrag van de voorgaande vijf jaar. In het eerste kwartaal van 2024 trekt de kredietverlening echter weer aan, voornamelijk als gevolg van de lagere hypotheekrente sinds het begin van het jaar. Deze trend, die zou kunnen wijzen op een hernieuwde dynamiek in de woningmarkt, moet de komende maanden echter nog worden bevestigd.

Macroprudentieel beleid

De hypothecaire kredietverlening werd ondersteund door de automatische loonindexering en de gematigde verlenging van de looptijden voor nieuwe leningen (vooral voor jonge kredietnemers) die in 2022 werd ingezet. Deze twee factoren hebben de leencapaciteit van de huishoudens helpen behouden wanneer de hypotheekrente steeg. De Bank verwelkomde de gematigde verlenging van de looptijden. Toen de hypotheekrente laag was, had de Bank de kredietgevers aangemoedigd om deze looptijden niet te verlengen tenzij de rente steeg, wat sinds medio 2022 het geval is.

Voorts heeft de Bank haar toezichtsverwachtingen voor nieuwe hypothecaire kredieten ongewijzigd gelaten. Deze verwachtingen, die zij in 2020 heeft geformuleerd, zijn er met name op gericht de gemiddelde kredietkwaliteit van nieuwe hypothecaire leningen te verbeteren, in het bijzonder door het aandeel leningen met een hoge loan-to-value (LTV) ratio te verminderen, en er aldus voor te zorgen dat de risico's in de kredietportefeuilles onder controle blijven. De Bank is namelijk van oordeel dat de beperkingen met betrekking tot de loan-to-value ratio geen rem vormen voor het verstrekken van hypothecaire leningen aan solvabele kredietnemers, aangezien de manoeuvreerruimte die aan de kredietgevers wordt geboden om leningen met een hogere LTV te verstrekken, niet volledig wordt benut. De langere looptijden en de voldoende flexibele toezichtsverwachtingen van de Bank hebben geholpen om het aandeel van jongeren in de recente productie van hypothecaire leningen op peil te houden.

In augustus 2023 oordeelde de Bank dat het percentage van de sectorale systeemrisicobuffer voor Belgische hypotheekportefeuilles verlaagd kon worden, met name gezien de gunstige uitwerking van haar toezichtsverwachtingen. De kwaliteit van de nieuwe leningen die sinds 2020 zijn verstrekt, is zodanig verbeterd dat dit geleidelijk heeft gezorgd voor een daling van het risico in de kredietportefeuilles. Zo bleef de wanbetalingsgraad stabiel op een historisch laag niveau. Sinds 2013 vraagt de Bank de Belgische banken om een specifieke macroprudentiële kapitaalbuffer voor risico's op de woningmarkt aan te houden, wegens hun grote blootstelling aan deze markt in de vorm van hypothecaire leningen. Ingevolge haar besluit van augustus 2023 is het percentage van de sectorale systeemrisicobuffer voor Belgische hypothecaire leningen op 1 april 2024 gedaald van 9 % van de risicogewogen activa naar 6 %. Het totaalbedrag van die buffer is teruggelopen van ongeveer € 2 miljard tot ongeveer € 1,3 miljard. Zoals zij in het verleden reeds heeft aangegeven, houdt de Bank zich klaar om deze macroprudentiële kapitaalbuffer vrij te geven indien bijvoorbeeld een aanzienlijke toename zou worden vastgesteld van de betalingsproblemen voor hypothecaire kredietnemers.

De Bank blijft ook veel aandacht besteden aan de energie-efficiëntie van de vastgoedblootstellingen van de Belgische financiële instellingen. Zij heeft eind 2020, uitgaande van overwegingen van financiële stabiliteit, een circulaire gepubliceerd waarin zij haar verwachtingen en rapporteringsvereisten uiteenzet met betrekking tot de energie-efficiëntie van vastgoedblootstellingen, waar de financiële instellingen rekening mee moeten houden

bij het beheer van klimaatveranderingsrisico's. Bij haar toezicht op de naleving van deze verwachtingen heeft de Bank vastgesteld dat de financiële sector op dit gebied aanzienlijke vooruitgang heeft geboekt, bijvoorbeeld wat betreft de kwaliteit en de reikwijdte van de verzamelde informatie. In het thematisch artikel "Orderly downturn of the Belgian residential real estate market reduced financial stability risks" van het Financial Stability Report wordt dieper ingegaan op recente ontwikkelingen op de vastgoedmarkt, waaronder het toenemende prijsverschil tussen energie-efficiënte en minder energie-efficiënte woningen en de uitdagingen die gepaard gaan met het renoveren van het woningbestand.

2.2 Kredieten aan ondernemingen en de markt voor commercieel vastgoed

Belgische ondernemingen over het algemeen veerkrachtig

De Belgische ondernemingen hebben zich de afgelopen jaren veerkrachtig getoond in een klimaat dat werd gekenmerkt door een opeenvolging van crises van uiteenlopende aard. Zo startten ze het jaar 2023 met een over het algemeen zeer goede financiële gezondheid, doordat ze de voorbije jaren reserves hebben kunnen opbouwen en hun schuldniveau hebben kunnen verlagen. Net als voor de huishoudens kwam deze soliditeit van de ondernemingen met name tot uiting in een stabiele wanbetalingsgraad voor kredieten, ondanks het feit dat ze gevoeliger zijn voor een stijging van de rente dan de huishoudens en dat hun bedrijfskosten zijn gestegen.

Zoals te verwachten viel, heeft de stijgende rente gewogen op de jaarlijkse groei van de kredietverstrekking aan ondernemingen, die is gedaald van 5,9% eind 2022 tot 3,9% in februari 2024. Dit percentage ligt echter nog steeds ruim boven het gemiddelde in het eurogebied (bijna 0% aan het begin van 2024). De terugvallende groei van de kredietverstrekking aan ondernemingen heeft ook niet belet dat hun investeringen toenamen, maar wijst erop dat de aanzienlijke investeringen die de ondernemingen in 2023 hebben doorgevoerd, in tegenstelling tot vroeger, eerder gefinancierd werden door hun kasreserves en in mindere mate door bankkredieten, wat opnieuw hun soliditeit weerspiegelt.

De bedrijvensector is echter zeer heterogeen en het kan niet worden uitgesloten dat sommige kwetsbaarheden die zijn opgebouwd toen de rente laag was, zich in bepaalde subsegmenten nog steeds kunnen verwezenlijken naarmate het thans hogere renteniveau doorwerkt in de reële economie. De blootstellingen van de financiële sector aan de markt voor commercieel vastgoed zijn dan ook een aandachtspunt geweest voor (macro)prudentiële autoriteiten in België en elders. Het thematisch artikel "Trying times for Belgian real estate firms and the Belgian CRE market" van het Financial Stability Report gaat gedetailleerd in op de laatste ontwikkelingen op deze markt en de blootstellingen van de Belgische financiële sector. De blootstellingen aan commercieel vastgoed zijn aanzienlijk, hoewel minder groot dan de blootstellingen aan het residentiële segment. Voor de banken bedroegen deze blootstellingen, op geconsolideerde basis, tussen € 73 en € 101 miljard eind 2023 (afhankelijk van de gebruikte definitie), wat neerkomt op tussen 24% en 34% van de kredieten aan niet-financiële ondernemingen. Ongeveer een vijfde van de blootstellingen aan commercieel vastgoed zijn kredieten aan buitenlandse bedrijven. Voor de verzekeringsondernemingen bedroegen ze ongeveer € 25 miljard, of 10% van hun totale activa. Ondanks de aanzienlijke daling van het aantal transacties in 2023 bleven de fundamenten van de Belgische markt voor commercieel vastgoed gezond, zodat de investeringsstrategieën van langetermijnactoren zoals gereguleerde vastgoedvennootschappen en verzekeringsondernemingen ongewijzigd konden worden gelaten. Toch kan de vertraging van de bedrijvigheid in de residentiële en commerciële segmenten van de vastgoedmarkt in de toekomst wegen op de financiële gezondheid van sommige ondernemingen, ook al vertonen de wanbetalingsgraden voor bankkredieten in alle bedrijfstakken momenteel geen tekenen van verslechtering. Het is belangrijk dat banken het kredietrisico van hun leningen voor commercieel vastgoed nauwlettend in de gaten houden en tijdig kredietrisicovoorzieningen treffen zodra kredietnemers kwetsbaar worden. Voor kredietnemers die tijdelijke financiële problemen ondervinden, moeten banken passende kredietstrategieën ontwikkelen, met inbegrip van - waar nodig - schuldherschikkingsoplossingen, rekening houdend met de specifieke kenmerken van elke kredietnemer. Daarnaast moeten financiële instellingen (met name verzekeringsondernemingen) commercieel vastgoed dat ze aanhouden of als zekerheid hebben ontvangen, op prudente wijze waarderen (zie "Conclusies en aanbevelingen" hieronder).

Macroprudentieel beleid

Hoewel de kwaliteit van hun kredietportefeuilles zeer goed is gebleven, kan niet worden uitgesloten dat de banken in de toekomst aan hoger dan verwachte verliezen zullen zijn blootgesteld, met name in hun portefeuilles kredieten aan ondernemingen, die niet worden gedekt door de bestaande kapitaalbuffer voor hypothecaire kredieten. De Bank kondigde daarom aan dat zij de contracyclische kapitaalbuffer eind augustus 2023 opnieuw zou activeren om de veerkracht van de financiële sector te vergroten, mede rekening houdend met het feit dat de voorzieningen voor kredietverliezen van de banken waren gedaald tot niveaus die vergelijkbaar waren met die van vóór de pandemie.

Omdat er minder onzekerheid heerste over de impact op de korte termijn van de rentestijging op de economie en aangezien de neergang in de krediet- en vastgoedcycli ordelijk verliep, was de Bank van mening dat door dit besluit het risico op procyclische effecten – dat voorheen aanzienlijk was – sterk was verminderd en nu minder zwaar doorwoog dan de voordelen verbonden aan een grotere veerkracht van de banksector. Deze grotere veerkracht blijft noodzakelijk, omdat het niet uitgesloten is dat de kredietverliezen in de toekomst nog toenemen, ondanks het feit dat een groot deel van de onzekerheid op korte termijn is afgenomen.

Praktisch gezien heeft het besluit van de Bank geleid tot de opbouw van een aanvullende buffer van ongeveer € 1,1 miljard sedert 1 april 2024, wat overeenstemt met een contracyclisch bufferpercentage van 0,5 % van de betrokken risicogewogen activa. Op 1 oktober 2024 zal het bedrag van deze buffer worden opgetrokken tot ongeveer € 2,3 miljard, of 1 % van de betrokken risicogewogen activa. Zoals het geval is voor de buffer voor risico's op de woningmarkt, kan de Bank, indien ze dit nodig acht, de contracyclische buffer vrijgeven om de financiële sector extra ruimte te geven om de Belgische economie te ondersteunen.

2.3 Andere ontwikkelingen die relevant zijn voor het macroprudentieel beleid

Verwachte ontwikkelingen in de winstgevendheid van de financiële sector

Een aantal factoren kunnen in de toekomst wegen op de winstgevendheid van de financiële sector, die zich weliswaar op een historisch hoog niveau bevindt. De netto rente-inkomsten van banken hebben waarschijnlijk hun piek bereikt in de tweede helft van 2023. De hevige concurrentie op de kredietmarkt drukt de marges van banken, terwijl de volumes nieuwe kredieten ver onder de tot medio 2022 waargenomen niveaus blijven. Tezelfdertijd passen de financieringskosten van kredietinstellingen zich geleidelijk aan de nieuwe marktomstandigheden aan. De Belgische spaarders zetten met name grote bedragen over op termijnrekeningen. Dit fenomeen, dat al aan de gang is sinds de tweede helft van 2022, werd versterkt door de uitgifte van de staatsbon van september 2023 die de banken ertoe noopte om als alternatief hoge rentes te bieden op termijnrekeningen. Tegelijkertijd werd het gemiddelde rendement op spaardeposito's geleidelijk verder naar boven bijgesteld.

De financiële markten verwachten echter een eerste reeks verlagingen van de beleidsrentes in de loop van 2024. Dit zou de vraag naar krediet kunnen stimuleren en de rentecurve, die eind maart 2024 nog steeds een omgekeerd profiel had, kunnen afvlakken. Deze twee factoren zouden in theorie de winstgevendheid van de banksector in de toekomst moeten ondersteunen.

Verzekeringsondernemingen blijven op hun beurt onderhevig aan het risico op vervroegde afkoop van verzekeringsovereenkomsten ("lapses"), aangezien sommige polishouders hun kapitaal willen herbeleggen in activa die een beter rendement bieden. Grootschalige afkopen van levensverzekeringsovereenkomsten kunnen niet alleen hun winstgevendheid onder druk zetten, maar ook een liquiditeitsrisico met zich meebrengen. Verzekeraars moeten daarom voldoende liquide activa hebben die gerealiseerd kunnen worden om aan de vraag naar vervroegde afkopen te voldoen. Bij het afsluiten van dit verslag was het bedrag van dergelijke afkopen echter niet significant hoger dan in het verleden. Daarnaast kan de winstgevendheid van recente verzekeringsovereenkomsten met een hoge gegarandeerde rente worden aangetast als het rendement op de gerelateerde beleggingen verder daalt.

Hoewel het goede niveau van winstgevendheid van de financiële sector in 2023 in de toekomst waarschijnlijk niet meer gehaald zal worden, is er de verwachting dat de sector toch nog voldoende winstgevend zal blijven en tegelijkertijd de economie zal kunnen blijven ondersteunen.

De algemene verhoging van de macroprudentiële buffers (zie hierboven) in een context van gunstige winstgevendheid maakt het voor de NBB mogelijk om een bepaalde hoeveelheid kapitaal te reserveren ter vrijwaring van de financiële stabiliteit, zonder het risico te lopen zich op een procyclische manier te gedragen.

Klimaatveranderingsrisico's – wettelijk en regelgevend kader en prudentiële verwachtingen

Met het oog op de stabiliteit van de financiële sector is het belangrijk dat instellingen in hun risicobeheer terdege rekening houden met klimaatveranderingsrisico's. Talrijke regelgevende en microprudentiële initiatieven zijn de afgelopen jaren gelanceerd of worden momenteel overwogen op dit gebied.

Sinds 2023 moeten grote kredietinstellingen die beursgenoteerde effecten uitgeven kwantitatieve en kwalitatieve gegevens publiceren in het kader van de pijler 3-rapporteringsverplichtingen voor ecologische, sociale en governancerisico's ("ESG-risico's"). Deze rapporteringsverplichting zal in de toekomst voor alle banken gelden, ook voor deze die geen beursgenoteerde effecten uitgeven.

Als onderdeel van de pijler 2-beoordeling van ondernemings specifieke risico's hebben de ECB en de Bank vanaf 2020 prudentiële verwachtingen geformuleerd voor het beheer en de beheersing van klimaat- en milieurisico's. In het bijzonder moeten banken de klimaat- en milieurisico's waaraan ze worden blootgesteld – bijvoorbeeld via de ondernemingen die ze financieren – correct identificeren en volledig integreren in hun governance, strategie en risicobeheer. Alle Belgische kredietinstellingen dienen tegen eind 2025 aan deze verwachtingen te voldoen, volgens een progressief tijdschema. De ECB kan boetes opleggen aan banken die niet aan deze verwachtingen voldoen. Zij onderzoekt ook de mogelijkheid om vanaf 2024 in het kader van pijler 2 een aanvullend kapitaalvereiste op te leggen aan instellingen die een verhoogde blootstelling aan klimaat- en milieurisico's hebben.

De nieuwe bankenrichtlijn "CRD 6" vereist ook dat kredietinstellingen prudentiële plannen opstellen waarin wordt uiteengezet hoe ze op de korte, middellange en lange termijn met ESG-risico's zullen omgaan. Als onderdeel van pijler 2 zullen ook deze prudentiële plannen worden geanalyseerd.

Tot op heden zijn er geen pijler 1-kapitaalvereisten die specifiek betrekking hebben op klimaat- en milieurisico's. De nieuwe CRR3-verordening machtigt de Europese Bankautoriteit (EBA) om de noodzaak te onderzoeken om structurele wijzigingen aan te brengen in de pijler 1-kapitaalvereisten. Ondertussen heeft de EBA aanbevelingen gedaan aan banken en toezichthouders om ervoor te zorgen dat deze risico's zo volledig mogelijk worden meegenomen in de huidige regelgeving voor kapitaalvereisten.

Ook de verzekeringsondernemingen moeten voldoen aan pijler 2- en pijler 3-vereisten. Voorts heeft de Bank recentelijk geverifieerd of de risicoparameters voor de berekening van de kapitaalvereisten wel degelijk rekening houden met alle risico's waaraan de verzekeringsondernemingen zijn blootgesteld, waaronder risico's die verband houden met de gevolgen van klimaatverandering. Ze draagt ook bij aan de Europese werkzaamheden om de parameters voor natuurrampenrisico's die gebruikt worden bij de berekening van de kapitaalvereisten te herkalibreren om rekening te houden met de gevolgen van klimaatverandering.

Naast de specifieke verwachtingen die de Bank geformuleerd heeft met betrekking tot de aandacht die de Belgische financiële sector moet schenken aan de energie-efficiëntie van zijn vastgoedblootstellingen, werd het voorlopig niet nodig geacht om in België andere macroprudentiële beleidsmaatregelen te overwegen, gelet op de talrijke initiatieven die reeds werden genomen op regelgevend en microprudentieel vlak.

Niettemin blijft de Bank in het kader van haar macroprudentieel mandaat aanbevelen dat in België spoedig een helder wettelijk kader wordt uitgewerkt voor de verdeling van de schadekosten verbonden aan toekomstige natuurrampen (zie het punt "Aanbevelingen" hieronder).

3. Conclusies en aanbevelingen

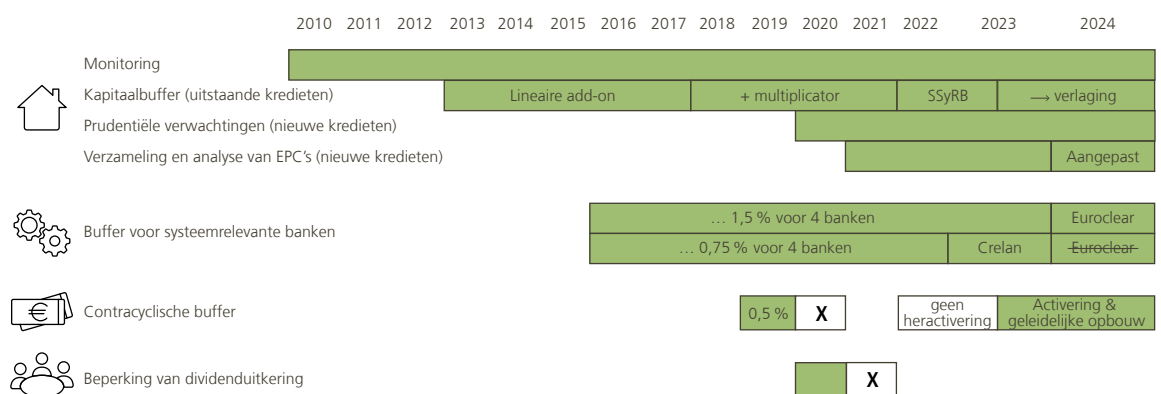
3.1 Conclusies

De afgelopen jaren werden macroprudentiële beleidsbeslissingen genomen in een klimaat van onzekerheid, dat werd gekenmerkt door een opeenvolging van crises van uiteenlopende aard en oorsprong. De meest recente beslissingen, die werden genomen in de context van een verstrakking van het monetair beleid, droegen ertoe bij dat de neergang in de kredietcyclus en de cyclus van het residentieel vastgoed ordelijk verliep en bleven tegelijkertijd de handhaving van een gezond kredietverstrekkingbeleid aanmoedigen. Ze waren er ook op gericht de weerstand van de Belgische financiële sector tegen toekomstige schokken te vergroten door een herziening en een algemene verhoging van de macroprudentiële kapitaalbuffers.

Naast de hierboven besproken maatregelen handhaafde de Bank ook de aanvullende kapitaalvereisten voor nationaal systeemrelevante banken en verhoogde ze deze vereisten in één geval. Aangezien de systeemrelevantie van Euroclear aanzienlijk is toegenomen als gevolg van de sancties tegen Rusland, heeft de Bank het aanvullend kapitaalvereiste voor deze instelling verhoogd. De buffer voor systeemrelevante banken is relatief groot. Eind 2023 beliep deze in totaal ruim € 5 miljard. Grafiek 1 geeft een overzicht van de macroprudentiële beleidsmaatregelen die de Bank heeft genomen.

Grafiek 1

Het macroprudentieel beleid van de Bank

Bron: NBB.

3.2 Aanbevelingen

Hoewel de onzekerheid over de economie recentelijk is afgenomen, is ze nog niet verdwenen. Dit heeft zowel te maken met het nog steeds lopende proces van aanpassing van de economie aan de hogere rente als met exogene factoren, waaronder geopolitieke gebeurtenissen. De financiële instellingen moeten daarom voorzichtig blijven in hun beslissingen over dividenden en andere soorten winstuitkeringen, zodat ze de reële

economie proactief kunnen blijven ondersteunen. Banken zullen hiermee rekening moeten houden in hun kredietbeleid, uitgaand van de specifieke kenmerken van elke kredietnemer, bijvoorbeeld in het commerciële segment van de vastgoedmarkt, om te voorkomen dat er een negatieve spiraal van gedwongen verkoop van activa ontstaat. Desgevallend moeten er passende voorzieningen voor kredietverliezen worden getroffen.

Gelet op de aanzienlijke afname van de transacties op de markt voor commercieel vastgoed, beveelt de Bank de verzekeringsondernemingen en banken ook aan om commercieel vastgoed prudent en conservatief te waarderen. Voor de verzekeringsondernemingen houdt dit met name in dat ze hun directe investeringen in commercieel vastgoed op prudente wijze en tegen marktwaarde opnemen in hun balans. Voor de banken gaat het voornamelijk om het commercieel vastgoed dat ze in het kader van kredietovereenkomsten ontvangen als garantie.

Specifiek met betrekking tot de verzekeringssector beveelt de Bank opnieuw aan om spoedig een nieuw, stabiel wettelijk kader uit te werken waarin ondubbelzinnig wordt vastgelegd hoe de schadekosten verbonden aan toekomstige natuurrampen zullen worden verdeeld. Als de huidige situatie aanhoudt, bestaat het risico dat de herverzekeraars hun activiteiten in België terugschroeven. Dit zou de verzekeringsondernemingen ertoe kunnen nopen het natuurrampenrisico niet langer te dekken, waardoor de Belgische huishoudens zich dus niet langer zouden kunnen verzekeren tegen brand en natuurrampen, of alleen tegen betaling van een veel hogere premie.

Voorts heeft het Internationaal Monetair Fonds (IMF) in het kader van zijn vijfjaarlijkse doorlichting van de Belgische financiële sector een aantal aanbevelingen gedaan aan de autoriteiten om het regelgevend en toezichtskader verder te versterken, waarvan sommige rechtstreeks betrekking hebben op het macroprudentieel beleid. Het IMF oordeelde met name dat het besluitvormingsproces voor het macroprudentieel beleid beter moet worden afgestemd op het mandaat van de Bank op dit gebied. Volgens het IMF moet het vermogen van de Bank om haar macroprudentiële instrumenten snel te activeren worden versterkt en moet er met name voor worden gezorgd dat voor de inzet van sommige van deze instrumenten niet langer de formele goedkeuring van de regering is vereist. Het IMF beveelt ook aan om het kader voor macroprudentiële analyse te versterken, met name door de samenwerking tussen de Bank en de FSMA te intensiveren.

Nationale Bank van België
Naamloze vennootschap
RPR Brussel – Ondernemingsnummer: 0203.201.340
Maatschappelijke zetel: de Berlaimontlaan 14 – BE-1000 Brussel
www.nbb.be

Verantwoordelijk uitgever

Steven Vanackere

Executive Director

Nationale Bank van België
de Berlaimontlaan 14 – BE-1000 Brussel

Contactpersoon voor de publicatie

Jo Swyngedouw

Deputy Director
Prudential Policy and Financial Stability

Tel. +32 2 221 44 75 – Fax +32 2 221 31 04
jo.swyngedouw@nbb.be

© Illustraties: Nationale Bank van België

Omslag en opmaak: NBB CM – Prepress & Image

Gepubliceerd in mei 2024